

รายงานผลการถอดบทเรียนเกษตรกรต้นแบบ
ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)
อำเภอหนองมะโมง จังหวัดชัยนาท
ข้อมูล ณ วันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๔

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลเกษตรกรต้นแบบ

๑. ชื่อ – สกุล : นายเกชา บุปผา
๒. เลขประจำตัวประชาชน
๓. ที่อยู่ปัจจุบันที่ติดต่อได้ : บ้านเลขที่ ๕๖ หมู่ ๗ ตำบลวังตะเคียน
อำเภอหนองมะโมง จังหวัดชัยนาท
โทรศัพท์ : ๐๘ ๖๐๗๔ ๙๖๓๓ Facebook : เกชา บุปผา
Line : ๐๘ ๖๐๗๔ ๙๖๓๓ (เกชาเพชรบ้านทุ่ง)
ปีเกิด : พ.ศ. ๒๕๒๓

๔. สถานภาพ : ☐ โสด ☒ สมรส ☐ หย่าร้าง
๕. ระดับการศึกษา : ปริญญาตรี พุทธศาสตรบัณฑิต
สถาบันการศึกษา : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
คณะ/สาขาวิชา : คณะสังคมศาสตร์/สาขาการจัดการเชิงพุทธ

๖. อาชีพปัจจุบัน

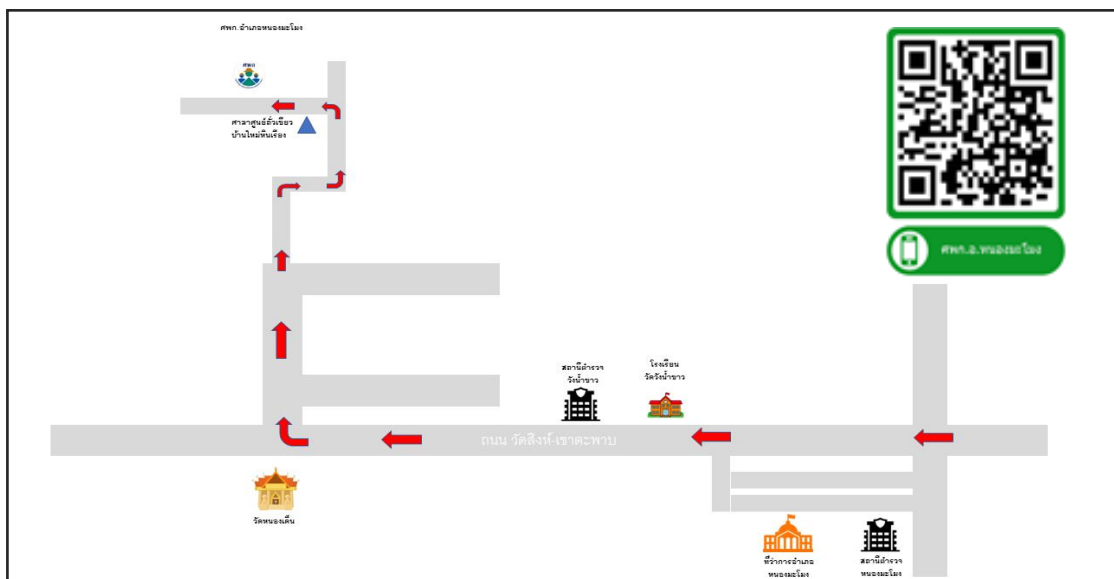
- ☐ ๖.๑ ประกอบอาชีพการเกษตรเพียงอย่างเดียว
☒ ๖.๒ ประกอบอาชีพการเกษตร และประกอบอาชีพอย่างอื่นนอกเหนือจากเกษตร

ระบุ พนักงานจ้างเหมา ห้างหุ้นส่วนจำกัด อุทัยนคร

๗. รายได้จากการประกอบอาชีพการเกษตร ๑๔๐,๐๐๐ บาท/ปี

๘. เป็นเกษตรกรต้นแบบ ศพก. หลัก เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๗

แผนที่ตั้งศูนย์เรียนรู้ :

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. สินค้าหลัก : ข้าว

๒. แปลงเรียนรู้ มีจำนวน ๑ แปลงเรียนรู้ ประกอบด้วย

๒.๑ แปลงเรียนรู้ด้านข้าว ตั้งอยู่ หมู่ที่ ๗ ตำบลวังตะเคียน อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์
พื้นที่ จำนวน ๗ ไร่

๓. ฐานเรียนรู้ จำนวน ๕ ฐานเรียนรู้ ประกอบด้วย

ฐานเรียนรู้ที่ ๑ ไถกลบตอซัง และการปลูกพืชตระกูลถั่วบำรุงดิน

วิทยากรให้ความรู้ประจำฐาน	๑. นายเกษรา บุปผา ประธาน ศพก.อำเภอนางรอง
	๒. นายจำเนียร อยู่รหัส ศูนย์เครือข่าย ศพก.อำเภอนางรอง
ถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับเรื่อง	เทคนิคการไถกลบตอซัง การปลูกพืชตระกูลถั่วบำรุงดิน

ฐานเรียนรู้ที่ ๒ การลดต้นทุนการผลิตข้าว

วิทยากรให้ความรู้ประจำฐาน	๑. นายเกษรา บุปผา ประธาน ศพก.อำเภอนางรอง
	๒. นางพรทิพย์ นิลฉ่ำ ศูนย์เครือข่าย ศพก.อำเภอนางรอง
ถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับเรื่อง	การลดอัตราเมล็ดพันธุ์ การจัดการปุ๋ยและธาตุอาหาร การจัดการศัตรูพืชแบบประหยัดและปลอดภัย การใช้เครื่องจักรกลการเกษตร

ฐานเรียนรู้ที่ ๓ การใช้สารชีวภัณฑ์

วิทยากรให้ความรู้ประจำฐาน	๑. นายเกษรา บุปผา ประธาน ศพก.อำเภอนางรอง
	๒. นายวิทยา ศรีศิริทธิ์ ศูนย์เครือข่าย ศพก.อำเภอนางรอง
ถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับเรื่อง	ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับสารชีวภัณฑ์ การเลือกใช้สารชีวภัณฑ์
วิธีการเตรียมและการใช้ การผลิตสารชีวภัณฑ์ใช้เอง	

ฐานเรียนรู้ที่ ๔ การพยากรณ์สถานการณ์การระบาดศัตรูพืช

วิทยากรให้ความรู้ประจำฐาน

๑. นายเกษรา บุปผา ประธาน ศพก.อำเภอหนองมะโมง
๒. นายวิทยา ศรีศิริทธิ์ ศูนย์เครือข่าย ศพก.อำเภอหนองมะโมง

ถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับเรื่อง ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับศัตรูพืช หลักการและวิธีการพยากรณ์เทคนิคการสำรวจและเก็บข้อมูลแปลงพยากรณ์

ฐานการเรียนรู้ที่ ๕ การจัดทำบัญชีครัวเรือน

วิทยากรให้ความรู้ประจำฐาน

๑. นายเกษรา บุปผา ประธาน ศพก.อำเภอหนองมะโมง
๒. นางพฤษดี วังบุญ ศูนย์เครือข่าย ศพก.อำเภอหนองมะโมง

ถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับเรื่อง การจัดทำบัญชีครัวเรือน การจดบันทึกรายรับ - รายจ่ายในสมุดบัญชีครัวเรือนของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์

๔. หลักสูตรการเรียนรู้ จำนวน ๓ หลักสูตร ประกอบด้วย

๔.๑ หลักสูตรหลัก จำนวน ๑ หลักสูตร ประกอบด้วย

การลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าว

๔.๒ หลักสูตรบังคับ จำนวน ๑ หลักสูตร ประกอบด้วย

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นหลักสูตรบังคับ โดยการส่งเสริมการถ่ายทอดความรู้ด้านการบริหารจัดการพื้นที่ในกิจกรรมการเกษตรเพื่อให้ประโยชน์สูงสุด

๔.๓ หลักสูตรเสริม จำนวน ๑ หลักสูตร ประกอบด้วย

การใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า

๔.๔ หลักสูตรที่มีความโดดเด่นของ ศพก. (ให้ระบุนาจำนวน ๑ หลักสูตร พร้อมระบุวัตถุประสงค์เนื้อหา และรูปแบบการถ่ายทอดความรู้)

ศพก.อำเภอหนองมะโมง ได้กำหนดหลักสูตรการเรียนรู้หลักสูตรหลัก คือ การลดต้นทุนการผลิตข้าว โดยการลดอัตราการใช้เมล็ดพันธุ์, การใช้สารเคมีอย่างถูกวิธี, การใช้สารชีวภัณฑ์, การผสมปุ๋ยใช้เอง การไถกลบตอซัง และการปลูกพืชตระกูลถั่วบำรุงดิน

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรลดค่าใช้จ่ายในกระบวนการผลิต
๒. เพื่อส่งเสริมการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ปัจจัยการผลิต
๓. เพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

เนื้อหาหลักสูตร

๑. วิเคราะห์ต้นทุนการผลิตข้าว
 - องค์ประกอบของต้นทุน (พันธุ์ข้าว, ปุ๋ย, ยา, ค่าแรง, ค่าจ้างเครื่องจักร)
 - การคำนวณต้นทุน - กำไร
๒. การจัดการดินและน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ
 - การปรับปรุงบำรุงดินด้วยการไถกลบตอซังและปลูกตระกูลถั่วบำรุงดิน
 - ระบบน้ำและการใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า
๓. การคัดเลือกและการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวอย่างมีประสิทธิภาพ
 - พันธุ์ข้าวต้านทานโรค แมลง และเหมาะสมสภาพพื้นที่

- การใช้พันธุ์ข้าวคุณภาพจากแหล่งเมล็ดพันธุ์ที่เชื่อถือได้
- ๔. การจัดการปุ๋ยและการใช้สารเคมีอย่างเหมาะสม
 - การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน
 - การผสมปุ๋ยใช้เอง
 - การใช้สารชีวภัณฑ์และลดการใช้สารเคมี
 - เทคนิคการฉีดพ่นสารเคมีให้มีประสิทธิภาพ
- ๕. การจัดทำบัญชี รับ-จ่าย
 - การบันทึกต้นทุน รายได้ และผลผลิต
 - การจัดทำบัญชีต้นทุนอาชีพ

รูปแบบการถ่ายทอดความรู้

- บรรยาย
- สาธิต
- ฝึกปฏิบัติ

๕. การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการของคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับจังหวัด (การเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนฯ อย่างไรบ้าง ให้อธิบายวิธีการ และแนวทางในการเข้าร่วมจัดทำแผนอย่างละเอียด)

ศพก. อำเภอหนองมะโมง เข้าร่วมประชุมคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. และแปลงใหญ่ ระดับจังหวัด พร้อมหน่วยงานกระทรวงเกษตรฯ เพื่อวิเคราะห์ปัญหา กำหนดแนวทางพัฒนา และจัดทำแผนการขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการเกษตร

๖. การจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ศพก. (แผนราย ศพก.) (มีการจัดทำแผนฯ อย่างไรบ้าง ใครบ้างเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผน และให้แนบแผนฯ)

ศพก. อำเภอหนองมะโมง จัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการการขับเคลื่อนการดำเนินงาน โดยเริ่มจากการวิเคราะห์ศักยภาพของ ศพก. เพื่อกำหนดแนวทางพัฒนา ศพก.หลัก และ ศูนย์เครือข่าย ผ่านการประชุมคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. และแปลงใหญ่ ระดับอำเภอ ประกอบด้วย เกษตรอำเภอหนองมะโมง คณะกรรมการเครือข่าย ศพก. และแปลงใหญ่ จำนวน ๒๒ ราย และหน่วยงานภาคี ได้แก่ ปศุสัตว์อำเภอ ประมงอำเภอ และสถานีพัฒนาที่ดินชัยนาท เพื่อวางแผนและขับเคลื่อนการพัฒนาการเกษตรอย่างเป็นระบบ

แผนปฏิบัติการบูรณาการขับเคลื่อนการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

อำเภอหนองมะโมง จังหวัดชัยนาท ประจำปีงบประมาณ 2568

ชื่อเกษตรกรต้นแบบ นายเกษ บุบผา สินค้าหลัก ข้าว

จุดเด่น 1. การลดต้นทุนการผลิตข้าว 2. การปลูกพืชหลังนา

กิจกรรม	ปริมาณ	หน่วย	งบประมาณ	ระยะเวลา												หมายเหตุ
				ต.ค.67	พ.ย.67	ธ.ค.67	ม.ค.68	ก.พ.68	มี.ค.68	เม.ย.68	พ.ค.68	มิ.ย.68	ก.ค.68	ส.ค.68	ก.ย.68	
1. การเตรียมการ																
- ประชุมหารือคณะกรรมการ ศพก.และเครือข่าย							↔									
- ร่วมกันวิเคราะห์เพื่อการพัฒนา ศพก.							↔									
- กำหนดแนวทางพัฒนาและแผนการดำเนินงาน							↔									
- พัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้							↔									
2. การพัฒนาศักยภาพ ศพก.	1	ศูนย์														
2.1 การปรับปรุงฐานเรียนรู้									↔			↔				
2.2 การปรับปรุงแปลงเรียนรู้									↔			↔				
2.3 พัฒนาศูนย์เครือข่าย	2	ศูนย์														
- คัดเลือก/รับรองศูนย์เครือข่าย								↔								
- วิเคราะห์ศูนย์เครือข่าย								↔								
- ปรับปรุงพัฒนา ฐาน												↔			↔	
2.4 ส่งเสริมการ ศพก.																
- ประชุมคณะกรรมการ ศพก.	4	ครั้ง					9 ม.ค. 68		6 มี.ค. 68			12 มิ.ย. 68	31 ก.ค. 68			
3. การให้บริการของ ศพก.																
3.1 การให้บริการข้อมูล ข่าวสาร				↔												↔
3.2 การให้บริการด้านการเกษตร				↔												↔
3.3 การแก้ปัญหาและรับเรื่องร้องเรียน				↔												↔
4. การอบรมเกษตรกร																
4.1 อบรมสร้างศักยภาพเกษตรกรผู้นำ	3/10	ครั้ง/ราย										↔		↔		
- อบรมเกษตรกรผู้นำ							10 ม.ค. 68				25 พ.ค. 68	↔				
- จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้												↔	13 มิ.ย. 68			
5. ติดตามประเมินผลและรายงาน																
5.1 การรายงานความก้าวหน้า				ทุกวัน 25 ของเดือน												
5.2 สรุปผลการดำเนินงาน														↔	↔	

ส่วนที่ ๓ ข้อมูลด้านการเกษตรและการทำงานเป็นเกษตรกรต้นแบบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. ผลสำเร็จในกิจกรรมทางการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบที่มีการนำวิชาการ เทคโนโลยีการเกษตร มาปรับใช้ใน ศพก. จนเกิดผลสำเร็จในการทำการเกษตร พร้อมเป็นแบบอย่างให้เกษตรกรในพื้นที่

๑.๑ แร่งบันดาลใจและจุดเริ่มต้น

๑.๑.๑ อะไรคือแรงบันดาลใจในการเริ่มต้นการปรับเปลี่ยนการทำการเกษตรแบบเดิม ๆ สู่การทำการเกษตรแบบใช้หลักวิชาการ หรือเทคโนโลยีในกิจกรรมการเกษตรของท่าน

พื้นฐานครอบครัวของนายเกษฯ บุษผา ประกอบอาชีพเกษตรกรรมทำนาเป็นหลัก จึงทำให้มีใจรักในการทำการเกษตร ปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ และมองว่าอาชีพเกษตรกรรมนั้น เป็นอาชีพที่มีความอิสระ ไม่ต้องคอยทำตามกฎระเบียบของใคร ไม่มีเวลาในการปฏิบัติงานที่ตายตัว บวกกับมีความต้องการที่จะสืบสานและพัฒนาที่ดินของครอบครัวให้คงอยู่ และสร้างรายได้ที่มั่นคงได้อย่างยั่งยืน จึงกลับมาสานต่ออาชีพเกษตรกรรม โดยเริ่มจากการทำนาเหมือนกับเกษตรกรทั่วไปในพื้นที่

นอกจากนี้ นายเกษฯ บุษผา ได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต และประกอบอาชีพการเกษตร โดยมีการแบ่งพื้นที่บริเวณรอบบ้านทำเกษตรผสมผสาน ปลูกพืชผัก ไม้ผล ไม้ยืนต้น และเลี้ยงสัตว์ มีการขุดสระเพื่อกักเก็บน้ำไว้ใช้ในการทำเกษตร จึงได้มีการเลี้ยงปลาในสระเพิ่ม เพื่อให้มีผลผลิตไว้บริโภคในครัวเรือน เป็นการลดรายจ่าย และช่วยให้เกิดรายได้เสริมในทุกวัน

๑.๒.๒ ปัญหาหรือความท้าทายอะไรที่ผลักดันให้เกิดการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและการนำเทคโนโลยีนวัตกรรมมาใช้

พื้นที่อำเภอนองมะโมงนั้น อยู่นอกเขตชลประทาน การทำการเกษตรจึงต้องอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก ส่วนใหญ่ทำนาได้ปีละครั้ง เกษตรกรจึงมักปลูกข้าวเพื่อจำหน่ายผลผลิตสด แต่ก็มีบางส่วนที่ผลิตเมล็ดพันธุ์ไว้จำหน่ายและแปรรูปผลผลิตไว้จำหน่ายเอง ด้วยปัจจัยต่างๆ ที่ไม่ค่อยเอื้ออำนวย ทำให้เกษตรกรประสบปัญหาการผลิตเมล็ดพันธุ์ที่ไม่ได้คุณภาพ ต้นทุนการผลิตสูง ราคาปุ๋ยและสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชมีราคาแพง โรคแมลงระบาด ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ บางปีประสบปัญหาภัยพิบัติ น้ำท่วมขัง บางปีน้ำไม่พอใช้ และบางปีก็พบปัญหาเรื่องโรคและแมลงระบาด เพื่อความอยู่รอดของตนเองและครอบครัว นายเกษฯ บุษผา จึงเริ่มมีการปรับเปลี่ยนวิธีการคิด วิธีการทำนาเพื่อลดต้นทุนการผลิต และต้องหาวิธีการว่าต้องทำอะไรจึงจะสามารถผลิตข้าวให้ดีมีคุณภาพได้ จึงเริ่มศึกษาหาความรู้ทางวิชาการ หาวิธีการและเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้ในกระบวนการผลิต เพื่อแก้ปัญหาและยกระดับการผลิตของตนเองให้ดียิ่งขึ้น จึงเริ่มเข้ามามีบทบาทในชุมชน เป็นผู้นำเกษตรกรเพื่อเป็นต้นแบบของการทำเกษตร เป็นตัวอย่างให้กับชุมชน และพื้นที่ใกล้เคียง

๑.๒ รายละเอียดของการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีที่นำมาใช้ในแปลงเรียนรู้ ฐานเรียนรู้

๑.๒.๑ การทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีการเกษตรใดที่ได้นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตร (เช่น การลดการเกิดปัญหาเรื่องดิน น้ำ อากาศ ในพื้นที่ การลดต้นทุนการผลิต การลดการระบาดของศัตรูพืช การเพิ่มผลผลิต การเพิ่มมูลค่าผลผลิต ได้มีการนำนวัตกรรม และเทคโนโลยีมาปรับใช้อย่างไรบ้าง)

๑. การฟื้นฟูสภาพดินกรด โดยการใช้ปูนขาว หรือโดโลไมท์ เพื่อปรับปรุงสภาพดิน

๒. ใช้เครื่องจักรกลทางการเกษตร ทดแทนการใช้แรงงาน ช่วยประหยัดเวลา ทำให้การทำงานรวดเร็วยิ่งขึ้น มีการใช้โดรนเพื่อการเกษตรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน เพิ่มความแม่นยำในการทำเกษตร

๓. มีการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน และผสมปุ๋ยใช้เอง เพื่อลดต้นทุนการผลิต

๔. มีการเตรียมดิน โดยเริ่มจากการไถกลบตอซังข้าว ปล่อยน้ำเข้านาพร้อมใช้น้ำหมักเพื่อช่วยย่อยสลายได้เร็วขึ้น

๕. มีการจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน มีความรู้ในการใช้สารเคมี ทำให้สามารถใช้สารเคมีได้อย่างถูกวิธี ถูกที่ ถูกเวลา ทำให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมถึงได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอ ในการใช้สารชีวภัณฑ์ต่างๆ เช่น ไตรโคเดอร์มา บิวเวอเรีย ซึ่งสามารถป้องกันโรคได้ดี ทำให้ลดต้นทุนการผลิต มีความปลอดภัยต่อผู้ผลิต และผู้บริโภค

๑.๒.๒ อธิบายขั้นตอนการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมทางการเกษตรของท่าน

๑. การเตรียมดิน ไถกลบตอซังข้าว เพื่อปรับโครงสร้างดิน เพิ่มอินทรีย์วัตถุในดิน

๒. การปลูก ใช้โดรนในการหว่านข้าว ลดอัตราการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าว

๓. การดูแลรักษาใช้ โดรน ช่วยลดการใช้แรงงาน ประหยัดเวลา และเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ลดความเสี่ยงต่อตัวเกษตรกรที่ต้องสัมผัสสารเคมีโดยตรง และลดการใช้สารเคมีมากเกินไปจนความจำเป็น

๔. การเก็บเกี่ยว เครื่องอัดฟาง ช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร ลดการเผา

๑.๒.๓ อธิบายขั้นตอนการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการ เช่น การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การปรับเปลี่ยนพันธุ์พืชที่ทนต่อสภาพภูมิอากาศ ด้านทานต่อโรคแมลง เป็นต้น (ให้อธิบายขั้นตอน วิธีการอย่างละเอียด)

๑. การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน โดยทำการตรวจดินเพื่อวิเคราะห์ธาตุอาหารก่อนเพาะปลูก ส่งดินตรวจกับสถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดชัยนาท และใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินที่หน่วยงานราชการแนะนำ ซึ่งการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน ส่งผลให้พืชเจริญเติบโตดี แข็งแรง และได้ธาตุอาหารตรงกับความต้องการของพืช มีการผสมปุ๋ยใช้เอง เพื่อลดต้นทุนการผลิต ปุ๋ยที่ใช้จะเป็นแม่ปุ๋ยสูตร ๔๖-๐-๐ หรือ ๑๘-๔๖-๐ หรือ ๐-๐-๖๐ ใส่ตามค่าวิเคราะห์ทำให้ลดปริมาณการใช้ปุ๋ยลง

๒. การทำนาไม่เผาฟาง เพื่อเพิ่มอินทรีย์วัตถุให้กับดิน

๓. การทำนาโดยใช้การจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน โดยใช้หลายๆ วิธีในการควบคุมศัตรูพืช ไม่ให้มีปริมาณที่เป็นอันตรายก่อให้เกิดความเสียหาย ประหยัด ปลอดภัย ปลูกพืชให้แข็งแรง อนุรักษ์ธรรมชาติ

๔. ปุ๋ยพืชสดหรือปลูกพืชตระกูลถั่วช่วยปรับปรุงบำรุงดิน ช่วยเพิ่มปริมาณอินทรีย์วัตถุในดิน ช่วยลดปริมาณการใช้ปุ๋ย

๒. ผลสำเร็จและประโยชน์ที่ได้รับต่อการทำอาชีพการเกษตร: ผลลัพธ์ที่ได้รับจากการนำนวัตกรรม/เทคโนโลยีมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรคืออะไร เช่น ต้นทุน รายได้ ผลผลิต (ใส่รายละเอียดข้อมูลเชิงตัวเลขเพิ่มเติม เพื่อการเปรียบเทียบเชิงประจักษ์ และให้ระบุสินค้าเกษตรที่ทำการผลิตใน ศพก.ของท่าน)

๒.๑ สินค้าเกษตรที่มีการดำเนินกิจกรรมใน ศพก. มีดังนี้

๒.๑.๑ สินค้าเกษตร ด้านพืช ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด ๕ ชนิด ประกอบด้วย

- ๑.๑) ข้าว พื้นที่ปลูกจำนวน ๒๕ ไร่
- ๑.๒) ส้มโอ พื้นที่ปลูกจำนวน ๒ ไร่
- ๑.๓) ผักสวนครัว พื้นที่ปลูกจำนวน ๐.๕๐ ไร่
- ๑.๔) สวนป่า ๑ ไร่
- ๑.๕) มะม่วง ๑ ไร่

๒.๑.๒ สินค้าเกษตร ด้านประมง ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด ๑ ชนิด ประกอบด้วย

- ๒.๑) การเลี้ยงปลาเบญจพรรณ ในสระน้ำ ๒ สระ พื้นที่ประมาณ ๓ ไร่

๒.๒ ต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตรใน ศพก.มีดังนี้ (ในระบุด้านทุนการผลิตสินค้าเกษตรหลัก)

๒.๒.๑ สินค้าข้าว มีต้นทุนการผลิต ดังนี้

๑) ค่าเมล็ดพันธุ์ข้าว	เป็นเงิน	๔๘๐ บาท/ไร่
๒) ค่าเตรียมดิน	เป็นเงิน	๕๕๐ บาท/ไร่
๓) ค่าจ้างหว่านข้าว	เป็นเงิน	๗๐ บาท/ไร่
๔) ค่าสารกำจัดวัชพืชและแมลง	เป็นเงิน	๑,๘๑๕ บาท/ไร่
๕) ค่าจ้างฉีดยา	เป็นเงิน	๗๐ บาท/ไร่
๖) ค่าปุ๋ยเคมีและค่าจ้างหว่านปุ๋ย	เป็นเงิน	๘๑๐ บาท/ไร่
๗) ค่าน้ำมัน	เป็นเงิน	๕๐๐ บาท/ไร่
๘) ค่าเก็บเกี่ยว	เป็นเงิน	๕๐๐ บาท/ไร่
๙) ค่าใช้จ่ายอื่นๆ...ค่าขนส่ง	เป็นเงิน	๑๕๐ บาท/ไร่
รวมต้นทุนการผลิต		๔,๘๖๐ บาท/ไร่
รายได้		๗,๐๐๐ บาท/ไร่

๒.๓ รายได้ของเกษตรกรต้นแบบ มีดังนี้

๒.๓.๑ รายได้รายวัน

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ.....ไม่มี.....

เฉลี่ยรายได้วันละ.....-.....บาท/วัน

๒.๓.๒ รายได้รายสัปดาห์

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ.....ไม่มี.....

เฉลี่ยรายได้สัปดาห์ละ.....-.....บาท/สัปดาห์

๒.๓.๓ รายได้รายเดือน

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ.....ไม่มี.....

เฉลี่ยรายได้เดือนละ.....-.....บาท/เดือน

๒.๓.๔ รายได้รายปี (ได้รายปีจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกปีของท่าน)

ได้จาก ๑. ข้าว/ ๒ ฤดูกาล
 เฉลี่ยรายได้ปีละ...๑๔๐,๐๐๐... บาท/ปี
 ๒. ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์
 เฉลี่ยรายได้ปีละ...๘,๔๐๐... บาท/ปี

๒.๔ ประโยชน์ที่ได้รับ (ประโยชน์ที่เกิดกับตนเอง เกษตรกรรายอื่น และประโยชน์ที่เกิดกับชุมชน มีอะไรบ้าง)

ต่อตัวเอง : ได้ความรู้ ได้เครือข่าย มีรายได้ที่แน่นอน

ต่อสังคม : คน ได้เรียนรู้ในการทำเกษตร มีแนวทางในการปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินงานให้ดียิ่งขึ้น
 เกิดการรวมกลุ่ม สร้างรายได้เสริมในชุมชน

๓. ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์:

๓.๑ เทคโนโลยี/นวัตกรรมที่นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรของท่านมีการช่วยรักษาสังแวดล้อมหรืออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่แปลงเกษตรของท่านและชุมชนอย่างไร

๓.๑.๑ ไม่เผาฟางและตอซังข้าว หลังจากเก็บเกี่ยวผลผลิต เพื่อปรับโครงสร้างดิน ช่วยเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ให้แก่ดิน เพิ่มอินทรีย์วัตถุและธาตุอาหารในดิน ทำให้ลดการใช้ปุ๋ยเคมี ช่วยลดปัญหาด้านมลพิษจากฝุ่น PM 2.5 และลดภาวะโลกร้อน

๓.๑.๒ ลดการใช้ปุ๋ยเคมีโดยการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน และไถกลบฟางปุ๋ยสด เช่น ถั่วเขียว เพื่อปรับปรุงบำรุงดิน เพิ่มอินทรีย์วัตถุและธาตุอาหารในดิน

๓.๑.๓ ลดการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูข้าว โดยการหมั่นสำรวจแปลงอย่างสม่ำเสมอ ใช้สารเคมีอย่างเหมาะสม ไม่มากเกินไปจนความจำเป็น

๓.๒ ประโยชน์ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (ที่เกิดจากการทำกิจกรรมทางการเกษตร ใน ศพก.)

๓.๒.๑ ปรับปรุงบำรุงดิน รักษาความชื้นในดิน เพิ่มความอุดมสมบูรณ์ให้แก่ดิน เพิ่มอินทรีย์วัตถุและธาตุอาหารในดิน ช่วยลดการใช้ปุ๋ยเคมีทำให้สามารถลดต้นทุนการผลิตได้

๓.๒.๒ ลดการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูข้าว ทำให้ลดปัญหาน้ำเสีย และรักษาสมดุลของระบบนิเวศ อีกทั้งยังเป็นผลดีต่อสุขภาพของผู้ผลิตและผู้บริโภคอีกด้วย

๓.๓.๓ ลดการเผาตอซังและฟางข้าว โดยไถกลบเพื่อปรับปรุงบำรุงดินและอัดฟางก้อนจำหน่าย ช่วยสร้างรายได้และเพิ่มมูลค่าให้กับวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร

๔. ผลสำเร็จการทำงานให้ชุมชนในฐานะ ศพก. ที่เป็นเชิงประจักษ์

๔.๑ ผลสำเร็จการปฏิบัติงานในฐานะ ศพก. เป็นที่ประจักษ์

๔.๑.๑ มีความรู้เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของพื้นที่

นายเกชา บุบผา มีความรู้เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของพื้นที่ มีองค์ความรู้ในการทำเกษตรหลากหลายด้าน โดยเรียนรู้มาจากการปฏิบัติจริง การอบรม/สัมมนา การศึกษาดูงาน สามารถนำความรู้ นวัตกรรม/เทคโนโลยีสมัยใหม่มาปรับประยุกต์ใช้กับองค์ความรู้ของตนเอง

๔.๑.๒ การให้บริการในการเป็นจุดอบรม ศึกษาดูงาน และเป็นวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้

- เป็นสถานที่อบรมถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรผู้นำ ภายใต้โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ดำเนินการโดย สำนักงานเกษตรอำเภอหนองมะโมง จังหวัดชัยนาท

อบรมเกษตรกรผู้นำ ครั้งที่ ๑ ปี ๒๕๖๘

อบรมเกษตรกรผู้นำ ครั้งที่ ๒ ปี ๒๕๖๘

แลกเปลี่ยนเรียนรู้เกษตรกรผู้นำ ปี ๒๕๖๘

- เป็นสถานที่อบรมถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกร ภายใต้โครงการอื่นๆ

ประชุมชี้แจงกิจกรรมแปลงเรียนรู้การบริหารจัดการพื้นที่การเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมปลูกพืชใช้น้ำน้อย

- เป็นจุดเรียนรู้การจัดทำบัญชีต้นทุนอาชีพ

๔.๑.๓ การให้บริการด้านการแก้ไขปัญหา เป็นที่ปรึกษาในการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในพื้นที่ รวมถึงการรับเรื่องร้องเรียนในพื้นที่

- เกษตรกรสามารถเข้ามาขอคำปรึกษาเกี่ยวกับการเพาะปลูก และการจัดการผลผลิต
- มีการรับฟังปัญหาในพื้นที่ และประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อแก้ไขปัญหาต่อไป

๔.๑.๔ การให้บริการด้านข้อมูลข่าวสาร และด้านวิชาการเกษตร

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพสินค้าเกษตรอำเภอหนองมะโมง เป็นแหล่งเรียนรู้การผลิตสินค้าเกษตรของชุมชน ให้บริการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลข่าวสาร สามารถสอบถามข้อมูลทางด้านการเกษตรได้

๔.๑.๕ การขยายผลองค์ความรู้สู่การปฏิบัติของเกษตรกร (มีช่องทางในการขยายผลอย่างไร เกษตรกรในชุมชน หรือเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติต่ออย่างไร และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติอย่างไร)

นายเกษฯ บุปผา เป็นเกษตรกรต้นแบบที่กล้าจะนำความรู้ใหม่ๆ ที่ได้จากการอบรม หรือ การศึกษาดูงานจากที่ต่างๆ ไปทดลองปฏิบัติจริง และนำมาขยายผลสู่เกษตรกรในพื้นที่ใกล้เคียง โดยใช้ช่องทางในการขยายผล คือ การอบรมถ่ายทอดความรู้อย่างเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ การพบปะพูดคุย แลกเปลี่ยนความรู้ ผ่านเครือข่าย ศพก. แปลงใหญ่ และหน่วยงานต่างๆ โดยเกษตรกรที่สนใจ สามารถนำความรู้ไปใช้ในการพัฒนาการผลิตของตนเอง โดยเลือกความรู้ที่เหมาะสมกับพื้นที่และบริบทของตนเอง ดังนี้

- ๑) การลดต้นทุนการผลิตข้าว เช่น การลดอัตราการใช้เมล็ดพันธุ์, การปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน, การผสมปุ๋ยใช้เอง, การใช้สารเคมีอย่างถูกวิธี ถูกที่ ถูกเวลา การใช้สารชีวภัณฑ์แทนสารเคมี เป็นต้น
- ๒) การเพิ่มผลผลิตข้าว เช่น การไถกลบตอซึ่งหลังการเก็บเกี่ยว, และการปลูกพื้นหลังนา เช่น พืชตระกูลถั่ว เพื่อเป็นการปรับปรุงบำรุงดิน และเพิ่มธาตุอาหารในดิน ฯลฯ

๔.๑.๖ การมีส่วนร่วมในการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ร่วมกับชุมชน หรือหน่วยงานในพื้นที่

นายเกษฯ บุปผา ประธาน ศพก.อำเภอหนองมะโมง มีส่วนร่วมในการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ โดยเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรและผู้สนใจ ด้านการลดต้นทุนการผลิตข้าว มีส่วนร่วมในการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อแก้ไขปัญหาด้านการเกษตรและด้านอื่นๆ ได้แก่

- ๑) สำนักงานเกษตรอำเภอหนองมะโมง
- ๒) สถานีพัฒนาที่ดินชัยนาท
- ๓) สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ชัยนาท
- ๔) กรมทรัพยากรน้ำบาดาล
- ๕) ศูนย์วิจัยข้าวชัยนาท
- ๖) ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวชัยนาท

๔.๑.๗ บทบาทในการเป็นประธานคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อย่างไรบ้าง

- ๑) ประสานงานกับประธาน ศพก.เครือข่าย แต่ละพื้นที่ เพื่อดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของอำเภอ
- ๒) กำกับดูแลกิจกรรมเกษตรกรตามนโยบายของภาครัฐ พร้อมทั้งประสานงานตามความต้องการของเกษตรกรในพื้นที่
- ๓) ประสานงานกับหน่วยงานสนับสนุนกิจกรรมของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอ สำนักงานปศุสัตว์อำเภอ สำนักงานประมงอำเภอ เป็นต้น
- ๔) ทำหน้าที่เป็นประธานในที่ประชุมคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. และแปลงใหญ่ ระดับอำเภอ โดยจะมีการจัดประชุมคณะกรรมการ จำนวน ๔ ครั้ง/ปี
- ๕) เป็นตัวแทนเข้าร่วมประชุมคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. และแปลงใหญ่ ระดับจังหวัด

๔.๒ ความภาคภูมิใจในการเป็น ศพก.

๔.๒.๑ ความภาคภูมิใจในการดำเนินงานเป็น ศพก. ในการร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาด้านเกษตรในชุมชน

ความภาคภูมิใจในการดำเนินงานเป็น ศพก. ของนายเกษรา บุษผา คือการได้เป็นเกษตรกรต้นแบบ ในการเรียนรู้ และได้แบ่งปันความรู้ของตนเองที่ได้จากการทดลองทำ การลงมือปฏิบัติจริงให้เกษตรกรหรือผู้ที่สนใจได้เข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และนำไปปรับใช้เพื่อพัฒนาการเกษตรของตนเองให้ดีขึ้น การได้มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนและพัฒนาการเกษตรในระดับพื้นที่ ได้เป็นเวทีให้เกษตรกรได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ แลกเปลี่ยนแนวคิดในการทำการเกษตร เชื่อมโยงเกษตรกรและหน่วยงานต่างๆ เข้าด้วยกัน

๔.๒.๒ ความเป็นผู้นำและความเป็นจิตอาสา

๑) ความเป็นผู้นำชุมชนในรูปแบบทางการและไม่เป็นทางการ

นายเกษรา บุษผา มีความเป็นผู้นำ มีจิตอาสา และเสียสละตนเองเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ทำให้ได้รับความไว้วางใจและมอบหมายให้ได้รับตำแหน่งต่าง ๆ ดังนี้

- ๑) เป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน
- ๒) เป็นคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์ของหมู่บ้าน
- ๓) ได้รับแต่งตั้งให้เป็นเลขานุการ ศูนย์ข้าวชุมชนบ้านใหม่หินเรียง
- ๔) ได้รับแต่งตั้งให้เป็น ประธานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพสินค้าเกษตรอำเภอหนองมะโมง ได้รับแต่งตั้งให้เป็น

๒) การเสียสละต่อประโยชน์ส่วนรวม

นายเกษรา บุษผา มีจิตอาสาในการดำเนินงานด้านการเกษตร และเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของชุมชน ให้ความช่วยเหลือการทำงานของหน่วยงานในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และหน่วยงานอื่น ๆ ที่มีร่วมกับชุมชนเป็นอย่างดี พร้อมรับฟังปัญหา ให้คำแนะนำ ช่วยแก้ไขปัญหา/อุปสรรคในการทำการเกษตรของเกษตรกรในพื้นที่ พร้อมทั้งช่วยเป็นกระบอกเสียงส่งต่อเรื่องราว ปัญหา ความต้องการต่างๆ ของเกษตรกรในพื้นที่ ไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างสม่ำเสมอ

๕. ข้อคิดประจำตัวในการทำงาน

“เปิดใจที่จะเรียนรู้จะอะไรใหม่ๆ กล้าที่จะลงมือทำ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ และทำซ้ำๆ เพื่อให้เกิดการพัฒนา”

ส่วนที่ ๔ ผู้ร่วมดำเนินการถอดบทเรียน

๑. ดำเนินงานถอดบทเรียน โดย (ระบุผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานถอดบทเรียน)

๑.๑ เกษตรอำเภอนองมะโมง

๑.๒ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร รับผิดชอบงาน ศพก. ระดับอำเภอ

๑.๓ คณะกรรมการ ศพก.อำเภอเมืองชัยนาท

๑.๔ เกษตรกร ศพก.เครือข่าย

๒. กระบวนการถอดบทเรียน/เครื่องมือที่ใช้

๒.๑ เตรียมความพร้อม – กำหนดเป้าหมาย ทีมงาน และวิธีการ

๒.๒ รวบรวมข้อมูล – รวบรวมเอกสาร แบบสัมภาษณ์ หรือแบบสอบถาม และข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

๒.๓ วิเคราะห์ข้อมูล – โดยใช้เครื่องมือในการวิเคราะห์ คือ แบบสัมภาษณ์ ถาม-ตอบ และ Mind map

๒.๔ สรุปบทเรียน – จัดทำเอกสารผลการถอดบทเรียน

๒.๕ เผยแพร่และนำไปใช้ – เผยแพร่ในที่ประชุมคณะกรรมการ ศพก. และแปลงใหญ่ ระดับอำเภอ

๓. ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินการถอดบทเรียน

๓.๑ เจ้าหน้าที่ขาดความเข้าใจในกระบวนการถอดบทเรียน และทักษะที่จำเป็นต่อการจัดเวทีเรียนรู้ เพื่อดำเนินการถอดบทเรียน ส่งผลให้เนื้อหาที่ได้ไม่ครอบคลุม ไม่สามารถนำข้อมูลนำไปใช้ประโยชน์ต่อได้

๓.๒ การถอดบทเรียนต้องลงพื้นที่หลายครั้ง เนื่องจาก เจ้าหน้าที่มีเวลารว่างไม่ตรงกันกับ ประธาน ศพก. และเกษตรกร ทำให้ไม่ได้ไปตามแผนที่วางไว้ จึงต้องปรับเปลี่ยนแผนการลงพื้นที่ถอดบทเรียน ตามความเหมาะสม

๓.๓ ประธาน ศพก. มีเวลาค่อนข้างจำกัด เนื่องจากมีงานประจำ ทำให้จำนวนวันต้องลงพื้นที่ไปถอดบทเรียน มีมากกว่าแผนที่วางไว้

๓.๔ เนื่องจาก ศพก.อำเภอนองมะโมง เพิ่งมีการปรับเปลี่ยน โดย ศพก.แห่งนี้ เพิ่งได้รับการแต่งตั้งเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๖๗ ทำให้สถานที่ของ ศพก. ยังไม่เหมาะสมที่จะเปิดให้คนเข้ามาศึกษาเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่ และผลการดำเนินงานของ ศพก. ยังมีไม่มากนักทำให้ข้อมูลที่ได้อาจไม่ครอบคลุมทุกประเด็น จึงต้องใช้เวลาในการวิเคราะห์ข้อมูลค่อนข้างมาก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เหมาะสม

ภาคผนวก

เป็นผู้ประสานงานโครงการพัฒนาน้ำบาดาลเพื่อการเกษตรด้วยพลังงานแสงอาทิตย์
กับสำนักทรัพยากรน้ำบาดาล เขต 2 สุพรรณบุรี ให้แก่ เกษตรกรบ้านใหม่หินเรียง

ปลูกข้าวโพดหลังนา

ปลูกถั่วเขียวหลังนา

แปลงส้มโอ

แผนที่แสดงที่ตั้ง ศพก. และศพก. เครือข่ายอำเภอหนองมะโมง

